

Oud nieuws over Jan Boissevain: Een uitzonderlijke bewoner/ eigenaar van Jagtlust gedurende de jaren 1893-1904

Een mailtje van het gemeentehuis

Op 15 oktober 2015 mocht ik van de heer Jan Schuurman van de *Unit Klantcontact* van de gemeente De Bilt een mail ontvangen met een verrassende inhoud. De heer Schuurman wist van mijn bijzondere interesse in alles wat te maken heeft met de enerverende geschiedenis van het gebouw Jagtlust, zijnde sinds 28 juni 1932 het bestuurscentrum van de gemeente De Bilt. In 2002 verscheen het door mij geschreven boek: *Jagtlust van middeleeuwse kloosterboerderij tot eigentijds gemeentehuis*.

De essentie van de mailinhoud

Gisteren heb ik een bruidspaar op bezoek gehad dat op 3 juni 2016 op Jagtlust gaat trouwen. De bruidegom heet Tuininga, Hidde Walrave. Hij is een achter- achterkleinkind (vijfde generatie) van Jan Boissevain, vroeger eigenaar en bewoner van Jagtlust. De zoon van Jan, ook Walrave genaamd, heeft in 1942 een boek geschreven 'Mijn Leven'. In dat boek beschrijft hij ook zijn tijd op Jagtlust.

De bruidegom had al een kopie van dat deel meegenomen. Dat heb ik gescand en stuur ik je toe. Misschien zit er nieuwe informatie voor je in. Hij weet dat ik de informatie zou doorgeven.

Ik kreeg toestemming om de gezonden informatie te gebruiken voor bijvoorbeeld een artikel in De Biltse Grift. De kans dat dit een interessant vervolg krijgt is dus duidelijk aanwezig. Dit is temeer plezierig daar in mijn eerdergenoemde boek over Jagtlust onder het kopje *Eigenaren van Jagtlust en zijn voorgangers* slechts vermeld staat: Jan Boissevain, koopman uit Amsterdam en lid Provinciale Staten van Noord-Holland, en zijn vrouw Petronella Gerharda Johanna Brugmans.

Het verhaal dat ik mocht ontvangen, is ondanks de lange tijd die verstreken is sinds de presentatie in 1942 dermate menselijk herkenbaar, informatief en lezenswaard dat het in dit artikel integraal wordt opgenomen. De handgeschreven gedichten in het boek

worden in verband met de ruimte, op één na, niet opgenomen. Het boek van Walrave Boissevain schetst een prachtig tijdsbeeld uit tijden van weleer en draagt ook onbekende wetenswaardigheden aan over Jagtlust en haar betekenisvolle bewoners. Bovendien worden ook andere zaken belicht. Hier en daar staan in het ontvangen deel over Jagtlust wat nauwelijks leesbare handgeschreven gedeeltes als enkele gedichtjes. Na de nodige inspanning kon goeddeels worden herleid wat de strekking was van het geschrevene. Evenals bij de rest van het hoofdstuk Jagtlust, wordt de oude schrijfwijze volledig gerespecteerd. Ondanks het grote aantal jaren dat verstreek sinds het uitkomen van het boek in 1942, is stijl- en schrijfwijze ook vandaag nog goed te volgen.

Jan Boissevain, een man van veel betekenis voor de opbouw van de economie van Nederland

Hoewel er met het beroep 'koopman' niets mis is, komt Jan Boissevain er in mijn bovengenoemd boek met de betiteling 'koopman uit Amsterdam', wel erg bekaaid af. Hij was meer dan dat, veel meer.

Wie weet dat in onze gemeente? Dit artikel doet met terugwerkende kracht meer recht aan de mens Jan Boissevain. Als je let op zijn verdiensten voor Nederland is hij het waard om hem vanuit een tamelijk ver verleden, uit de vergetelheid terug te roepen. De Bilt mag er trots op zijn dat deze invloedrijke man een aantal jaren ingezetene was van onze

gemeente. Dat is niet theateraal maar, gezien zijn grote verdiensten, volkomen werkelijkheid. Gelijktijdig raakt ook wat meer bekend over de historie van Jagtlust als gebouw.

Jan Boissevain is geboren in Amsterdam in het jaar 1836. Hij is in 1904 op 67-jarige leeftijd overleden in Bellagio (Lombardije). In 1862 huwde hij op 25-jarige leeftijd in Amsterdam met Petronella Johanna Gerharda Brugmans. Zij is geboren in 1838 en overleden in 1905.

Uit het huwelijk zijn negen kinderen geboren. Stuk voor stuk kregen hun kinderen – na de nodige voorafgaande studies – vooraanstaande maatschappelijke functies. De zakelijke, commerciële levensloop van Jan Boissevain was rijk geschakeerd. Maar het valt op dat hij daarenboven ook zeer betrokken was bij de toenmalige samenleving als geheel.

Jan Boissevain leefde in de tijd dat:

- Koning Willem III het staatshoofd was;
- Nederland 4 miljoen inwoners telde;
- De kabinetten van Zuylen van Nijevelt-Loudon (1861-1862) en de liberaal Mr. J.R. Thorbecke (1862-1866) Nederland regeerden.

lets uit het indrukwekkende curriculum vitae van Jan Boissevain...

- Lid firma Boissevain en Co, scheepsreders;
- Voorzitter Vereeniging ten behoeve der Arbeiders Klasse te Amsterdam;

- Eerste Luitenant Schutterij;
- Lid gemeenteraad;
- Lid Algemeen Bestuur Zeemanshuis;
- Mede-oprichter en directeur
- Stoomvaart- Mij. Nederland;
- President- directeur Amsterdamsche Droogdok Mij.;
- Lid Provinciale Staten van Noord-Holland;
- Medeoprichter en gedelegeerde Raad van Bestuur Kon. Pakketvaart Mij.;
- Bestuurder Kon. Nederlandsch Meteorologisch Instituut;
- Commissaris Hollandsche IJzeren Spoorweg Mij.

En nog zo wat.

En een enkel punt meer *en detail...*

Jan Boissevain werkte sinds zijn dertiende jaar op kantoor bij zijn vader, die een kleine zeilschiprederij had. Hij ontwikkelde een plan om die rederij te vergroten en om te zetten tot een stoomvaartdienst op Nederlands-Indië. Hij dacht toen nog aan snel zeilende klippers met hulpstoomvermogen. Door gunstige vooruitzichten ontwikkelde het idee zich gaandeweg tot een zuivere stoomvaartlijn. De plannen werden voorgelegd aan prins Hendrik 'de Zeevaarder' die zijn volle medewerking toezegde, zowel in financieel opzicht als moreel, mits het een nationaal karakter zou dragen. Als jongste lid van het uitvoerend comité kreeg Jan Boissevain de opdracht alle voorbereidende werkzaamheden te regelen. Op 13 mei 1870 kon de Stoomvaartmaatschappij 'Nederland' wor-

den opgericht met een driehoofdige directie waarvan Jan Boissevain gedurende precies 34 jaar de ziel bleef. De koning trad als beschermheer op.

Voor het welslagen was het in aanleg zijnde Noordzeekanaal cruciaal. Eerst In 1879 kon het door grote schepen bevaren worden. Boissevain stond bekend als soepel onderhandelaar, steeds geneigd de belangen van de tegenpartij niet over het hoofd te zien. Tijdens herhaalde reizen naar Engeland en Schotland slaagde hij er eerst in een vriendschapsrelatie met de directeur van de Nederlandsch-Indische Stoomvaart Maatschappij op te bouwen. Vervolgens wist hij de gehele vloot van die maatschappij voor schappelijke prijs door de nieuwe Koninklijke Pakketvaart Maatschappij over te nemen. Gaandeweg ontstond er dringende behoefte aan een groter droogdok. De Amsterdamse Droogdok Maatschappij werd door Boisse-

JAN BOISSEVAIN
* 1836 † 1904

PETRONELLA JOHANNA GERARDA
BRUGMANS
* 1838 † 1905

*Jan Boissevain Petronella Johanna Gerarda Brugmans
Geb. 1836 / Overleden 1904 Geb. 1838 / Overleden 1905*

De zoon van Jan Boissevain – Walrave Boissevain, schrijver van het boek 'Mijn Leven' zomer 1942. Naar een portret door Bernard van Vlijmen

vains stuwende kracht opgericht en zou meer dan een eeuw, de eerste 26 jaar met hem als president-directeur, bijdragen tot de bloei van de Amsterdamse haven. Het hield niet op. Daar er behoefte bestond aan een machinistenschool werd deze mede dankzij zijn steun opgericht.

Boissevain had hart voor zijn werknemers wat o.a. bleek uit het feit dat hij jarenlang voorzitter was van een woningvereniging die huizen voor arbeiders bouwde: hij en zijn vrouw hielpen hen met raad en daad als er moeilijkheden waren.

Ondanks zijn vroeg beëindigde schooloplei-

ding was Jan Boissevain een belesen man, die zijn talen goed sprak, het Frans zonder accent.

In het boek (1942) *Mijn Leven* dat zijn zoon Walrave Boissevain schreef, schetst hij een andere kant van zijn vader: iemand die een centrale en liefdevolle plaats vervult in het gezin: als vader, als grootvader, als poëet... Zijn gezin en familie stonden steeds, ondanks zijn grote zakelijke verantwoordelijkheden, op de eerste plaats.

Het boek werd verspreid met de volgende annonce:

Bij het verschijnen van 'Mijn Leven', in 1942 geschreven door Walrave Boissevain, hebben wij het genoegen u, op verzoek van de familie, dit presentemplaar aan te bieden.

Met de meeste hoogachting,
UITGEVERS MAATSCHAPPIJ
C.A.J. VAN DISHOEK

De oorspronkelijke stijl- en schrijfwijze van toen wordt onverkort gehandhaafd.

JAGTLUST

'We hadden ons geliefde Teylingerbosch, waar wij zooveel heerlijke zomers beleefd hadden, in 1891 moeten verlaten, omdat Anna Barnaard op rijperen leeftijd huwde met den Heer Luca Boreel Teylingerbosch zelf betrok.

Met een bloedend hart bezocht ik al de dierbare plekjes, den Vijver van Vogelenzang, waar ik in een oude modderschuit zoo vaak had gevischt, Kijkduin vanwaar wij des avonds na het eten den zonsondergang over zee en duinen gingen bewonderen, de kom van de Waterleiding, waar ik zoo menige baars had gevangen en de kanalen van de waterleiding, die toen nog snelvlietende, heldere stroomen waren, vóór het ijzerhoudende, roestige 'diepwater' ze veranderde in groezelige, stilstaande slooten, de 'zanderij', waar wij met mos en takjes buitenplaatsen hadden aangelegd en de bosschen, waar wij in een oude rieten kinderwagen denappels waren gaan rapen, om die op koude vochtige najaarsdagen heerlijk knappend en geurend in een open haard te stoken.

In 1892 trouwde mijn oudste broeder Karel Daniël Walrave met Wilhelmina de Vos. Hij had zich in Montreal Canada gevestigd, waar hij een fabriek had, de Alaska Feather & Down Co. Het huwelijk vond in Canada plaats en mijn ouders reisden er heen in gezelschap van Mevrouw de Vos-Leembruggen en haar dochter.

Dien zomer brachten wij door in de Villa Erin van mijn oom Charles Boissevain in Zandvoort, onder het krachtig en zuinig bestuur van mijn oudste zuster Elisabeth Antonia.

Inmiddels had mijn vader gezocht naar een ander buitenverblijf en hij had het gevonden

in de provincie Utrecht in het dorpje Bilthoven, het voormalig buiten van de Graven van de Bosch, – later sanatorium –, dat nu leeg stond en verwaarloosd was. 't Buiten was circa 6 H.A. groot met veel oud hout, er stond een enorm huis, zoo groot dat het zelfs voor onze talrijke familie te ruim was: mijn vader liet een geheele vleugel afbreken, – aangebouwd toen het sanatorium werd, – en herstelde daarmee het huis weer in zijn oorspronkelijke toestand. Een tennisveld en een moestuin werden aangelegd, een stal en een koetshuis werden gebouwd.

Een tweede huis stond op de plaats, 'Boschzigt' genaamd. Vele jaren hebben daar herstellende patiënten van het kinderziekenhuis te Utrecht 's zomers, onder leiding van hun directrice en pleegzusters, nieuwe krachten opgedaan.

In 1893 betrokken wij het gerestaureerde huis en van den aanvang af was het daar iederen zomer een voortdurend komen en gaan van gasten. De omgeving was prachtig. Groote uitgestrekte landgoederen omgaven ons: Houdering van de van Boetzelaers, Beukbergen van de familie Twiss, de Pals van de familie Rutgers en Rozenburg, Eikestein, eveneens van de van Boetzelaers, Prins Hendriksoord van Adolph Boissevain en verderop het Koninklijke domein van Soestdijk en de Lage Vuursche van de familie Bosch van Drakestein. Jagtlust weer in zijn oorspronkelijke toestand

gebracht door Jan Boissevain; gereed in 1893.

Te paard kon ik door de eindeloze bosschen naar Noord en Oost rijden en onze naaste buurman naar het noorden was Adolph Boissevain, circa een half uur met een snellen draver. Nu is daar alles volgebouwd met kleine villa's. Bilthoven is verzezen als een voorstad van Utrecht en vele van de groote landgoederen zijn verkaveld.

De verbinding met Amsterdam was hoogst primitief. 's Morgens was er geen trein, die ons bijtijds daarheen bracht. Dus reden we iederen morgen om 7 uur per victoria' met twee paarden in 3 kwartier naar Utrecht, vanwaar een boemeltrein ons om kwartier voor 9 aan het Weesperpoortstation déponeerde. Ik mende dan: mijn liefhebberij voor paarden is overgegaan op mijn oudsten zoon Jan Gedeon Jérémie, die een paardenfokkerij in Greenough Montana U.S.A. in eigendom heeft.

's Zondags werd er druk getennist en zij, die niet speelden, vonden schaduw onder een eeuwenouden beukeboom naast het tennisveld. Er werd gewandeld in de aangrenzende buitenplaatsen, maar die liefhebberij nam spoedig af toen bleek, dat de afstanden zooveel grooter waren dan in Vogelzang. Op 4 juli 1897 schreef mijn broeder Matthijs Gideon Jan hieromtrent een waarschuwing in

Een Victoria rijtuig.

het gastenboek.

Dienzelfden zomer logeerden Mr. N.G. Pierson en Mevrouw Pierson-Waller op Jagtlust. Pierson was toen bezig zijn ministerie te vormen, dat ook inderdaad tot stand kwam.

Als ik het gastenboek van Jagtlust doorblader, treft het mij, daarin zooveel namen van vreemdelingen aan te treffen, meest Canadeezen, Amerikanen en Engelschen. Mijn zuster Helena Menzina had destijds mijn broeder Karel vergezeld op zijn reis naar Canada en daar veel vrienden gemaakt. Velen van hen zijn later naar Europa gekomen en hebben ons op Jagtlust opgezocht. George Stephens, een Canadees, die later een groote carrière en na den grooten oorlog gemachtigde van de Volkenbond in Saarland werd.

Onder die namen vind ik ook die van Helen R.J. Reid, een vriendin van mijn zuster Heleen uit Montreal. Zij heeft daar later een groote rol gespeeld op maatschappelijk gebied en heeft zegenrijk werk verricht onder de vrou-

Jagtlust 1893.

welijke fabrieksarbeidsters en het kantoorpersoneel in Montreal. Wegens haar groote verdiensten werd zij door den Engelschen Koning benoemd tot Dame of the British Empire.

Vier van ons waren inmiddels getrouwd: Karel Daniel Walrave met Wilhelmina de Vos, Anna Maria met Mr. Gideon Mari den Tex, Petronella Johanna met Mr. Adriaan Floris van Hall en ik met Maria Catharina Johanna Blijdenstein en wij kwamen soms allen tegelijk op Jagtlust logeren met ons geheele gezin en dan was het een groote kindervreugd. Mijn broeder Karel, die inmiddels weer in Holland was komen wonen, legde dit in het volgende vers vast:

Jagtlust

Waar het vierspan mennen,
Neerland's Koningin
Ziet 't oranje feestdoek
Wapp'ren van den tin²

Waar der beuken schaduw,
Schuivend over 't gras
Theeboel deed verhuizen
Wijl 't te zonnig was

Waar mijn broeders groeiden
Zoo in lengte als tal
Waar 'k voor 't 'zusje' een 'zus' vond,
Die mijn harte stal

Waar we in 'numbers' fietsten
Op de vlakke baan
Zeven dames iets (?) deën (?)
In de [onleesbaar] laan

Jagtlust : bestuurscentrum van de gemeente De Bilt anno 2015.

Waar mijn ouders leerden
D'être parents³
Draaiende met Tollia
Sollende met Jan

Waar 4 blote voetjes
Speelden in het zand
Curly apparcheerde ⁴
Poesjes in de mand!

Waar we in pa's waranda (?)
Zongen liederkens
Maar papa's vakantie (?)
Bleef een vrome wensch

Waar aan 'tramp' ⁵ en venster
Laaf'nis wordt verstrekt,
Met logé's en gasten
Vrolijk wordt gegekt

Dáár. 't Is tijd om te enden
Iemand die 't nog vraagt?
Dáár ligt Jagtlust: lustoord,
Wijl er niemand jaagt!

Het was als een slotaccoord van de gelukkige zomers op Jagtlust doorgebracht. Binnen het jaar, op 13 mei 1904 stierf mijn vader in Belagio en weer een jaar later op 25 mei 1905 overleed mijn moeder op Jagtlust. Het buiten werd toen verkocht aan de Familie Verloop; mijn zuster Mia behield Boschzicht met omgeving. Thans is Jagtlust Gemeentehuis van Bilthoven.'

Voetnoten:

1. Een victoria is een vierwielig laag open rijtuig, genoemd naar koningin Victoria. Op latere leeftijd gaf ze de voorkeur aan dit rijtuig vanwege de lage instap.
2. 'Tin' is de bovenkant van een gebouw.
3. Grand-parents is Frans voor grootouders.
4. Apporteren is dat honden een weggegoorpen voorwerp terugbrengen.
5. Een 'tramp' is een landloper, zwerver.

Auteur:
Karel Beesemer -
oud wethouder Gemeente De Bilt.

Even terzijde...

Toen de auteur van dit verhaal, tijdens een van de (on)regelmatige maar uiterst gezellige ontmoetingen in het Café van Miltenburg had met de heer Ben Kraanen uit Bilthoven, liet hij tijdens het gesprek min of meer terloops de naam Jan Boissevain vallen.

Ben Kraanen reageerde met de woorden: "Jan Boissevain", daar weet ik 'alles' van". Die reactie was tamelijk verrassend, omdat vrijwel geen enkele ingezetene van de gemeente (nog) weet wie die vroegere eigenaar/bewoner van Jagtlust was.

Ben verklaarde zich nader en vertelde dat zijn broer Maarten gevaren had op de boot met de naam M.V. "Boissevain"- Royal Interocean Lines. Ben wist zich verder

nog te herinneren dat hij 'ergens' nog een ansichtkaart van de boot moest hebben die zijn broer hem had gezonden vanaf de boot ter gelegenheid van Kerst & Nieuwjaar. Broer Maarten had op "De Boissevain" gevaren gedurende de jaren 1960 – 1963.

Na enig gezoek kwam de betreffende ansichtkaart 'boven water'. Zie de afbeelding. De naam "Boissevain" is wat moeilijk leesbaar, maar de achterzijde van de kaart laat er geen misverstand over bestaan dat het zonder enige twijfel de boot is.

Omdat ook dit een van de vele blijken is van de enorme betekenis voor Nederland van Jan Boissevain, nemen we in deze Biltse Grift de betreffende ansichtkaart op.

